

Зямное і духоўнае

БЕЛАРУСКІМІ СЛОВАМІ — ПРА СВЯТОЕ

Трыццаць пяць гадоў таму па благаслаўненні мітрапаліта Філарэта была створана Біблійная камісія Беларускай праваслаўнай царквы, каб рыхтаваць пераклады на сучасную беларускую мову Свяшчэннага Пісання і богаслужбовых тэкстаў. За гэты час Біблійная камісія плённа працавала і зрабіла вельмі шмат. Яркім на свята Благавешчання ў прыходскім доме мінскай Свята-Петра-Паўлаўскай царквы адбылася прэзентацыя чарговай, шоста, кнігі серыі «Новы Заповіт Госпада нашага Ісуса Хрыста» ў перакладзе на беларускую мову Біблійнай камісіі. Гэта «Пасланні Саборныя і да Рымляна» на чатырох мовах: грэчаскай, славянскай, рускай і беларускай. На пачатку прэзентацыі Таццяна МАТРУНЧЫК, сакратар-кардынар камісіі, расказала пра серыю, якая плануецца ў дзевяці кнігах. У дзвюх наступных будуць пасланні апостала Паўла, у дзевятый — Апакаліпсіс Іаана Багаслова.

СТВАРЫЦЬ ЦАРКОУНАБЕЛАРУСКУЮ МОВУ

Прафесар БДУ, доктар філалагічных навук Іван ЧАРОТА расказаў пра дзейнасць камісіі цягам усёй яе гісторыі. Першапачаткова ў склад уваходзілі трыццаць пяць чалавек, вялікая колькасць людзей спараджала шмат унутраных дыскусій, часта супярэчлівых. Новы склад меншы, з шасці-сямі чалавек, сфарміраваўся ў 1994 годзе. Узначальваў камісію напачатку Уладзіслаў Філарэт, потым — айцец Георгій Гардун. Ён сфармуляваў задачу так: не толькі перакладніцка дзейнасць, а стварэнне царкоўнабеларускай мовы.

Іван Аляксеевіч Чарота заўважыў, што беларуская мова і сёння не з'яўляецца асноўнай функцыянальнай мовай царквы: расказаў, колькі памылак даялося выпраўляць ва ўжо дзейнічэйшых перакладах і дагэтуль працу невялікай канчатковай і завершанай.

— Але беларусам ёсць чым ганарыцца. У нас на цяперашні момант вяснянаццаць розных перакладаў Новага Запавету

на сучасную беларускую мову, у асноўным аўтарскіх. Але няма кананічнага, прызнанага ўсімі. Гэта вынік аб'ектыўнага стану Беларускай мовы і рознаканфесійнага беларусаў.

Іван Чарота падкрэсліў, што пераклад, здзейснены Біблійнай камісіяй, усё-такі з усіх найбольш дакананальна. Недарэмна па выніках 2018 года за пераклад з арыгінальнага моў і выданне кнігі Новага Запавету на беларускай мове калектывы Біблійнай камісіі Беларускай праваслаўнай царквы і Секцыі па перакладзе літургічных тэкстаў і афіцыйных дакументаў каталіцкай царквы камісіі Божага культу і дысцыпліны таінстваў пры Канферэнцыі каталіцкіх епіскапаў у Беларусі сталі лаўрэатамі прэміі «За духоўнае адраджэнне». Дзякуючы падрыхтаванаму Біблійнай камісіяй «Кароткаму царкоўна-славянска-беларускуму слоўніку праваслаўнай лексікі» сродкі масавай інфармацыі і ўсе зацікаўленыя асобы маюць узоры адпаведнай тэрміналогіі, хоць і тут застаюцца спрэчкі. Напрыклад, не ўсе згодныя з тым, што прапануецца захаваць тэрміны «Благавешчанне», «божская ласка» («благадаць») і гэтак далей,

Кандыдат багаслоўя Аляксей Кароль, выкладчык Жыровіцкага семінарыя, акрэслівае этапы гісторыі перакладаў Свяшчэннага Пісання, пачынаючы з II стагоддзя. Згадаў і гісторыю перакладаў на беларускую мову, у прыватнасці Васіля Цяпінскага.

лей, бо ў беларускай мове слова «блага» мае сэнс «дрэнна». Таццяна Матрунчык нагадала, што сёлета айцу Сергію Гардуну, які ўзначальваў камісію і памёр два гады таму, споўнілася 65 гадоў. Ён валодаў высокай адукацыяй і як філолаг, і як багаслоў, быў у камісіі ад самага яе стварэння ў 1989 годзе і ўзначальваў яе з 1994-га, яго прычыны перанялі паслядоўнікі. Напрыклад, тое, што ні ў камісіі, ні ў прыхода Свята-Петра-Паўлаўскага сабора, дзе ўпершыню сталі служыць па-беларуску, ніколі не было пазіцыі выцесніць царкоўнаславянскую мову, хоць некаторыя гэтага баяліся, з нацяргой ставіліся да богаслужэнняў на беларускай. З айцом Сергіем да апошняга ішла праца над перакладам псалмоў, паспелі перакладзіць 52 псалмы, работа будзе працягвацца.

ГАЛОЎНАЕ — НЕ ТЭКСТ, А СЭНС

У прэзентацыі ўзяў удзел айцец Віктар КУЛАГА, новы адказны рэдактар перакладу Біблійнай камісіі, прызначаны ў студзені Мітрапалітам Мінскім і Заслаўскім, Патрыярхам Экзархам усё Беларусі Веніямінама. Айцец Віктар вывучаў грэчаскую мову ў Афіскім універсітэце, меў практыку богаслужэння на грэчаскай мове, загадвае кафедрай бібліястыкі і багаслоўя Мінскай духоўнай акадэміі. Айцец Віктар адзначыў, што работа ў камісіі — вялікая адказнасць. Ён бачыць два вялікія пытанні... Па-першае, пра сам тэкст — у праваслаўнай царкве няма кананічнага тэксту Свяшчэннага Пісання, таму што мова развіваецца, узнікаюць не памылкі, а розныя прачытванні. Грэчаскі тэкст таксама мае ва-

рыянты, навукоўцы яшчэ з XVII стагоддзя пачалі параўноўваць іх, шукаць розначытні. Другая праблема — перакладу. Бо пераклад — гэта пытанне разумення тэксту. Справа не ў тым, каб спрачацца наконт асобнага слова. Кожная кніжка пішацца ў сваю эпоху, у сваіх культурных, гістарычных асаблівасцях. Праблема — у правільным разуменні, паняццях, і любви пераклад вітаецца, бо, калі пачынаеш заглядаць у тэкст, гэта вельмі важная работа, якая ніколі не спыняецца. Таму ў камісіі вельмі вялікая перспектыва, тым больш усё ўмовы для працы створаны.

Кандыдат багаслоўя Аляксей Кароль, выкладчык Жыровіцкага семінарыя, акрэслівае этапы гісторыі перакладаў Свяшчэннага Пісання, пачынаючы з II стагоддзя. Згадаў і гісторыю перакладаў на беларускую мову, у прыватнасці Васіля Цяпінскага. Праваслаўныя святары ў той час чыталі пропаведзі на старабеларускай мове, але Свяшчэннае Пісанне цытавалі на царкоўна-славянскай, прыклад таму — пропаведзі Лявонція Карповіча, архімандрыта Віленскага. Кальвініст Васіль Цяпінскі ў 70-я гады XVI стагоддзя, праз 50 гадоў пасля выхаду Бібліі Францыска Скарыны, ажыццявіў пераклад Евангелія на мову, максімальна набліжэння да простанароднай. Адбылася гэта ў маёнтку Васіля Цяпінскага на Віцебшчыне, у Цяпіна, сёння — Чашніцкі раён. Побач з перакладам на старабеларускую мову, дарчыні Цяпінскі змяшчаў тэкст на царкоўнаславянскай, бо матай яго перакладу было — дапамагчы простым людзям зразумець Евангеліе.

ЦЫВІЛІЗАЦЫЙНЫ ВЫБАР БЕЛАРУСАЎ

Эльвіра ЯРМОЛЕНКА, старшы навуковы супрацоўнік аддзела гісторыі Беларускай мовы Інстытута мовазнаўства НАН Беларусі, заўважыла, што беларуская рэлігійная тэрміналогія мае вельмі працяглую гісторыю. Рэлігійная лексіка ўжываецца ўжо ў старабеларускай

мове вельмі шырока, побач з грамадзянскай, ваеннай, побытавай. Яна фіксуецца ў нашых самых старажытных рукапісных тэкстах: летапісах, хроніках, статутах, граматах. Іншая справа, што спачатку на беларускіх землях была царкоўнаславянская рэлігійная лексіка, але з цягам часу яна пачала перакладацца, і ўжо ў 1489 годзе з'явілася «Чэцыя», мова якой была сінкратычнай: у ёй царкоўнаславянскія і рускія пераплецены з уласна беларускай рэлігійнай лексікай. У 1596 годзе выйшаў царкоўнаславянска-старабеларускі слоўнік Лаўраўскага Зізіяна, дзе ўся царкоўнаславянская лексіка перакладалася на старабеларускую мову.

Эльвіра Валер'еўна падкрэсліла, што рэлігійная лексіка ў Беларусі стваралася не толькі ў праваслаўі, але і ў іншых веравызнаннях, адлюстроўвала паныціцкі ўсё вераванне. У праваслаўі было больш грэчаскіх запачыненняў, у каталіцызме — лацінскіх; і там, і там была і справдывая беларуская лексіка. Навукоўцы вылучаюць тры этапы развіцця рэлігійнай тэрміналогіі ў Беларусі XX стагоддзя: першы — з 1910 года, ад выхаду часопіса «Праваслаўны братчынец», і заканчваючы 1933 годам. Час уздыму, калі навукоўцы, выдаўцы шукалі беларускіх адпаведнікаў. У гэты час «атэізм» перакладаўся як «бязвернасць», а «акафіст» — як «хваласпеў». Спрабавалі ўтварыць рэлігійны тэрміны, у якіх выкарыстоўваліся ўласна беларускія сродкі: «несмяротлівасць», «неумірушчасць», назіралася таксама выкарыстанне паланізмаў і русызмаў, наватары, якія не прыжыліся. Другі этап — з 1933-га да сярэдзіны

1980-х, час, калі царква была адасобленая ад дзяржавы, у слоўніках не адлюстроўвалася рэлігійная лексіка, і пераклады Свяшчэннага Пісання з'яўляліся часцей за ўсё не на тэрыторыі Беларусі. Рэлігійная лексіка ў слоўніках таго часу характарызуецца варыянтнасцю: можна знайсці і «ангел», і «анёл», і «Збаўцель», і «Збаўца». Трэці этап — з 1980-х — да нашага часу, калі актывізавалася работа па стварэнні і нармалізацыі рэлігійнай лексікі. Вельмі шмат зроблена, напрыклад, у Акадэміі навук створаны «Рэлігійны слоўнік старабеларускай мовы», дзе ўтрымліваецца каля чатырох тысяч слоўнікавых артыкулаў, Рэлігійны корпус беларускай мовы, які пастаянна папаўняецца, выдзечна фундаментальнае даследаванне рэлігійнай лексікі беларускай мовы. Эльвіра Ярмаленка асабліва адзначыла ролю ў гэтых працэсах Біблійнай камісіі Беларускай праваслаўнай царквы. Значыцца, што вельмі добра, калі ў працэсе выпрацоўкі тэрміналогіі захоўваецца варыянтнасць — толькі час паказа, якое слова прыжывецца, якое знікне з мовы.

— Людзі ў Біблійнай камісіі працуюць вельмі карпатліва, вельмі адказна, дысцэплінаваны, шукаюць раэсонне, — зазначыла Эльвіра Ярмаленка. — Што мне асабіста спадбалася, у іх ёсць пераёмнасць. Таму на заканчэнне ўспомню словы айца Сергія Гардуна: «Распрацоўка багаслоўскай тэрміналогіі, пераклад сакральных тэкстаў — гэта важная справа, у якой беларусы павінны зрабіць сваю цывілізацыйны выбар».

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ.

У лабірынтах мастацтва

«ЖЫВАПІС» З ІМЕМ АЛЕНА

Манументальная скульптура на фасадзе Нацыянальнага мастацкага музея набыла імя

Сёлетні Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь адзначае сваё 85-годдзе. Але ёсць і яшчэ адзін юбілей, менш значны і важны і для музейшчыкаў, і для аматараў мінскай архітэктуры. 15 студзеня 1949 года выйшаў загад Савета Міністраў БССР аб будаўніцтве Дзяржаўнай карціннай галерэі.

УЧАСТАК ПАД ГАЛЕРЭЮ

Карцінная галерэя павінна была асвоіць будынак у Падгорным завулку (недалёка ад вул. Першамайскай), на што вылучалася 800 000 рублёў. Але дырэктар галерэі Алена Васільеўна Аладава не пагадзілася: яна дабілася расшэра на будаваць новы музейны будынак у зручным Мінску па арыгінальным праекце архітэктара Міхаіла Бакланова, вучня знакамитага Іосіфа Лангбарда. Па задуме аўтара, галерэя павінна была размясціцца на вольным ад забудовы участку з актыўным рэльефам, які мяркуецца, у раёне скрыжавання вул. Леніна і Першамайскай, насупраць бальнічнага комплексу. Гэта быў класіцысцыйны будынак-сядзіба з сыходнымі тэрасамі і фантанамі, музей-сядзіба, храм мастацтваў.

Кіраваў будаўніцтвам сам аўтар праекта, малады архітэктар-франтавік, былы партызан Міхаіл Бакланав. Гэта была яго першая буйная самастойная праца і, дарчыні, першы прыклад будаўніцтва музейнага будынка ў ССРСР, таму нядзіўна, што Міхаіл Іванавіч адчуваў вялікую адказнасць. Галіна Бакланова, удава архітэктара, успамінала, як на іх невялікай кухні ў папяросным дыме (Аладава тады курыла моцны «Беламор») абмяркоўвалася кожная дэталі праекта.

СКУЛЬПТУРЫ НА ФАСАДЗЕ

Асабліва ўвага ўдзялялася фасадзе і яго манументальна-дэкаратыву строю. У нішах і на франтоне будынка планавалася ўстанавіць скульптурныя кампазіцыі, а на фасадзе за калонамі змясціць скульптурны фрыз. Архітэктар прапанаваў устанавіць у нішах шматфігурныя скульптурныя групы рамантычнага рэвалюцыйнага характара. Такае рашэнне перагружала фасад, парушала сансаваю нагрузку будынка, і мастацкі савет Саюза мастакоў і архітэктараў скаржыраваў іх, наблізіўшы да прызначэння і функцыі будынка як карціннай галерэі. Вырашана было паставіць у нішах алегарычныя фігуры «Жывалісы» і «Скульптуры», а на франтоне, як у Ленінградскай акадэміі мастацтваў, замест статуі Мінервы ўсталяваць алегарычную постаць Славы, якая вянчае лаўровым вянком усіх мастакоў, што ўваходзяць сюды.

Заказ на выкананне бетонных скульптур даручылі піці скульптарам — народнаму мастаку БССР Андрэю Бембелю, скульптарам Сяргею Адашкевічу, Паўлу Белаўсаву («Скульптура»), Льву Раберману («Жывалісы»).

Нямала цікавых гісторыя пра гэтыя скульптуры захавала памяць найстарэйшых супрацоўнікаў і тых людзей, якія былі сведкамі будаўніцтва. Многія ўспаміны больш нагадваюць легенды, але некаторыя падмацаваны дакументальна.

Адна з іх датычыцца «Славы» Андрэя Бембеля, устаноўленай у верхняй частцы будынка. Галоўны інжынер праекта С. Атаеў успамінаў: «Калі прывезлі скульптуру Бембеля, мне здалася, што шчыра яе занадта доўга. З уласцівай маладосці паспешлівасцю я загадаў выклікаць майстра, каб падкараціць

Натуршчыца Алена Аляксеева.

яе на некалькі сантыметраў. На хвацце, гэта зрабіць не паспелі. На наступны дзень я застаў ляжачую на зямлі статую і групу людзей, якія ўзбуджана жэстыкулявалі. Гэта былі дырэктар, вытанчаны, інтэлігентна Аладава, архітэктар Бакланав і адзін з кіруючых урада. Пасля не вельмі прыемных фраз яны даходзілі патлумачыць, што скульптар спецыяльна зрабіў так: калі глядзець знізу пасля ўстаноўкі, то шчыра будзе выглядаць нармальнай».

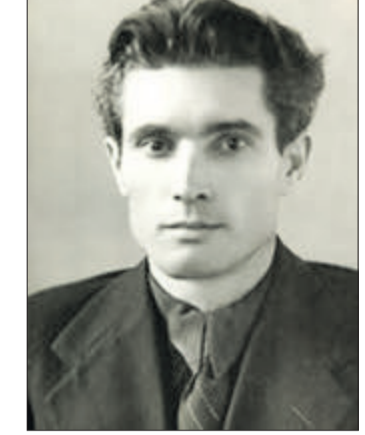
Удава архітэктара Галіна Бакланова згадала, што мужчыны ўобраз «Скульптуры» вельмі нагадваў ёй мужа, самага архітэктара Міхаіла Бакланова, які быў прыгожым і меў муюню знешнасць. Яму было толькі 35 гадоў, калі ён пачаў будаўніцтва галерэі.

У музейным архіве захаваўся цікавы дакумент з гісторыі будаўніцтва музея. Ён датычыцца менавіта манументальных скульптур.

За паўгода да заканчэння будаўніцтва высветлілася, што ўжо адфармаваныя фігуры «Жывалісы» і «Скульптура» не адпавядаюць патрабаванням зацверджанага праекта з-за неадпаведнасці паметраў скульптур і вышын ніш. «Кампазіцыйнае рашэнне адзначаных постацей з'яўляецца слабым, — пісаў засмучаны Бакланав у лісце да старшыні Дзяржбуда Караля, —

асабліва гэта датычыцца жаночай постаці, якая выканана на нізкім мастацкім узроўні. У 1956 годзе я як аўтар праекта патрабаваў склікаць Мастацкага савета, які таксама адзначыў нізкі мастацкі ўзровень выкананай работы, аднак адзначана скульптура без змен невядома па яким загадзе была адфармавана. Катэгорычна пратэстоў супраць панастаю гэтаў скульптур. Прашу садзейнічаць».

«Давайце неадкладна паглядзім і вырашым», — напісаў рэзалюцыю старшыня Дзяржбуда Уладзімір Ка-

Архітэктар Міхаіл Бакланав.

роль. Ён спачуваў Бакланаву, але лічыць, што фармаваць новыя скульптурныя групы не было калі. Тэрміны здачы аб'екта былі жорсткія. Так алегарычныя «Жывалісы» і «Скульптура» аўтарства і Рабермана, і Адашкевіча, і Белаўсавана назаўсёды засталіся на фасадзе музея. Усе гэтыя і іншыя трыюглы прывялі да таго, што Міхась Іванавіч трапіў і шпіталі з абстрагаваннем старога рызы і не быў на ўрачыстым адкрыцці свайго стварэння. А мінчанам адраду з спадабаліся гэтыя скульптуры: колькі фотаздымкаў і сэлфі зроблена на іх фане!

АЛЕГОРЫЯ «ЖЫВАПІСУ» ПА ІМЕНІ АЛЕНА

Зусім нечакана ў сакавіку 2024 года гісторыя з адной са скульптур — алегарыя «Жывалісы» атрымала развіццё. У Нацыянальным мастацкім музей Рэспублікі Беларусь прыйшоў ліст ад дзвюх мінчан. Яны сцвярджалі, што валодаюць дакументальнымі сведчаннямі таго, што для скульптуры-алегарыі «Жывалісы» работы скульптараў братоў Раберманаў пазававала іх бабля Алена Аляксеева (1920—2007), і прасілі ўвесці яе імя ў гісторыю музея.

Кожная лішняя рыскачка з гісторыі музея, тым больш у год яго юбілею, важная і цікавая не толькі

музейшчыкам, але і ўсім аматарам Мінска і яго архітэктуры, і я звязалася з адпраўшчыцамі ліста.

Што ж удалося даведзена ад Алены Аляксеевай і Святланы Свідноўніч? Яны перадалі занатаваныя са слоў сваёй бабулі ўспаміны і фотаздымкі, які паказвае дэкаратыву-манументальную скульптуру «Жывалісы» ў некалькі іншым выглядзе, чым тую, якую ўсе прывыклі бачыць у правай нішы фасада музея. Фотаздымак гэты быў надрукаваны ў манграфічным буклеце 1959 года з подпісам «Жываліс. (Эскіз)» і паказвае працэс работы над скульптурай. Верагодна, гэта быў першапачатковы гіпсавы варыянт скульптуры, дастаткова падрабязны, на якім яшчэ адгадвалася падабенства з канкрэтнай мадэллю.

Аўтар гэтай скульптуры Леў Раберман (1923—1988) — скульптар-самародка, які не меў спецыяльнай скульптурнай адукацыі. Інфармацыя аб ім вельмі абмежаваная. Ні ён, ні яго брат Марк не ўвайшлі ў дэведнікі Саюза мастакоў Беларусі, хоць у зборы Нацыянальнага мастацкага музея захоўваецца пяць выдатных скульптурных партрэтаў работы Марка і адзін — Льва Рабермана. З манграфічнага буклета аб скульптурах 1959 года і каталога скульптуры Масляцкага музея вядома, што абодва браты родам з Чачэрска Гомельскай вобласці, былі вучнямі (ці, як яны пісалі, «карысталіся парадамі») найвядмоўшага народнага скульптара Беларусі Заіра Азгура. Тры гады Леў Раберман працаваў у майстэрні Азгура. 20 гадоў жыў і працаваў у Мінску, у 1966-м браты пераехалі ў Кіславодск, а адтуль эмігрыравалі ў Ізраіль ці ЗША.

Робата з натурай для творчасці Заіра Азгура — скульптара-рэаліста — была абавязковай і прычынай, усе яго творы (нават гістарычныя персанажы без вядомай іканграфіі) ляпіліся толькі з канкрэтнага натуршчыка. Так працавалі і яго вучні — скульптары Рабермана. Атрымаўшы замову на ўвасабленне дэкаратыву-манументальнай скульптуры «Жывалісы», Леў Раберман стаў шукаць натуршчыц-мадэляў.

Паводле сямейнай легенды Аляксеевых, Алену, якая ішла па справах, спыніў на вуліцы (яна жыла тады ў раёне плошчы Перамогі) нейкі скульптар (засталося невядома, ці быў гэта Леў Раберман, ці сам Заір Азгур) і прапанаваў пазіраваць. «Хачу Вас глянуць», — сказаў ён. Родныя кажуць, што Алена была такая яркая і прыгожая, са станам, што на вуліцы на яе абарочваліся мінакі. Акрамя таго, у яе

знешнасці ўвасабляўся той неабходны для савецкай скульптуры ідэал — тыпж моцнай, велічнай і гарманічнай фігуры сталай жанчыны.

Алена, ураджэнка Бабруйска, у свае 36 гадоў — маці чацвярых дзяцей, хатняя гаспадыня, жонка кадравага ваеннага, намесніка начальніка Генштаба Беларускай ваеннай акругі, пагадзілася, калі даведалася, што сеансы будучы праходзіць у майстэрні Заіра Азгура, тады ўжо вельмі вядомага скульптара.

Азгур, які, верагодна, ракамэндаваў сваёго вучня для выканання гэтай скульптуры, курыраваў яго работу і гарантаваў яе якаснае выкананне.

Гэты фотаздымак, безумоўна, адлюстроўвае манументальную алегарыю «Жывалісы» ў першапачатковым варыянце ў гіпсе, выкананую вельмі прафесійна і рэалістычна, з захаваннем натурны. Ці ёсць там партрэтнае падабенства з маладой А. Аляксеевай, устанавіць сёння цяжка, тым больш што скульптура дапрацоўвалася з цягам часу. Скульптар мог выкарыстоўваць некалькі натуршчыц у якасці трапятыпа алегарыі «Жывалісы» асобна для лепкі фігуры і асобна — для твару.

Пры далейшай рабоце над выявай пластычная жаночая фігура змянілася ў бок большай суровасці і манументальнасці і стала больш абагульненнай. Гэта адбылося галоўным чынам з-за матэрыялу, у якім яна павінна была быць выканана, а менавіта бетону, які не вытрымліваў заляпаны дэталізаваны першапачатковага эскіза. Аўтар прыбраў жыццёвую канкрэтарку — гузікі, складкі адзення, завіятыя валасы на лбе, адкладны каўнер сукенкі, адмовіўся ад рудкі на вазе і дадаў беларускі арнамент на адзенні, увёў арыўтыў жывалісы за спінай мадэлі — падрманкі на мальберце з драпіроўкай.

Спрошчаны і твар жанчыны, прыбрана партрэтнае падабенства з канкрэтнай мадэллю. Скульптура стала больш абагульненнай, класіцысцыйнай, з фігурай маладзёвай-шай жанчыны. І, трэба сказаць, страціла ў эфектнасці і пафаснасці першапачатковай задумы.

Надзнец УСАВА, мастацтвазнаўца.

Бібліятэчнае краязнаўства

УШАНОЎВАЮЦЬ ПАМЯЦЬ ПРА ЗЕМЛЯКА

Асінторфаўская сельская бібліятэка — центр экалагічнай асветы — прыклад таго, як краязнаўчая работа па ўсіх кірунках можа служыць прадметам прыцягнення чытачоў.

Галіна Мікалаеўна Благадэрава і Таццяна Леанідаўна Васількова, якія шчыра і самаахвярна працуюць у гэтым цэнтры асветніцтва, па круцінках збіраюць матэрыялы з адкрытых крыніц, хатніх архіваў сваіх землякоў, з іншых прастораў, выбудовуюць гісторыю роднага паселішча, яго ваявалі, заіраюць у мінулае пра Вялікую Айчынную вайну.

«Торфапрадпрыемства «Асінторф», створанае дзякуючы руплівасці нашых прашчурай, — першыне беларускай энергетыкі, — дзеліцца сваімі рэзультатамі бібліятэкарэ. — І як нам не збіраць гісторыю тых далёкіх дзесяцігоддзяў? Працаўнікі, якія здабывалі і перапрацоўвалі торф, сталі пасля актыўнымі ўдзельнікамі барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі... Мы шукаем разнастайныя факты, якія дапамагаюць у XXI стагоддзі рэканструяваць даўнякі падзеі...»

У чытальнай зале бібліятэкі, якая добра ведаюць ва ўсім Дубровенскім раёне Віцебшчыны, матэрыялы па краязнаўстве размешчаны па наступных раздзелах: «Летапіс-хроніка аграгарадка Асінторф»; «Ваеннае краязнаўства»; «Працоўныя долбесці пасёлка Асінторф» і шэрагу іншых.

Асобная тэма даследчыцкага пошуку асінторфаўскіх бібліятэкараў — лёс рускага пісьменніка Леаніда Чыгрына, які нарадзіўся ў Асінторфе ў 1942 годзе, маленькім хлопчыкам перажыў у Беларусі Вялікую Айчынную вайну, а пасля вызвалення роднай сталіцы разам з блізкімі людзьмі пераехаў у Таджыкістан (тады ў Таджыкскую ССР)... У хуткім часе не стала яго маці, а затым і бацькі. Да некаторага ўзросту Леанід і не ведаў, дзе нарадзіўся, якія першыя стронкі ў яго жыццёвай біяграфіі... У Душанбэ пабачыў свет мноства кнігі нашага земляка — гістарычныя раманы, прыгодніцкія апавесці, влікі цыкл гістарычных навел. Шмат часу Леанід Мікалаевіч аддаваў мастацкаму перакладу, пераўвасобіўшы на рускую мову творы многіх таджыкскіх пісьменнікаў. Перакладчыца літаратурна, зразумела, з мовы арыгінала. Напрыканцы свайго жыцця — памёр у 2020 годзе — Леанід Чыгрын пераехаў у Расію, у Растоўскую вобласць.

У 2022 годзе да юбілею пісьменніка-земляка ў Асінторфаўскай сельскай бібліятэцы было праведзена пасяджэнне літаратурнай гасціўні — «Назі зямляк — вялікі мастак слова». Сабраліся зацікаўленыя чытачы розных пакаленняў. Было шмат моладзі, школьнікаў...

Цяпер бібліятэкарэ мараць пра стварэнне асобнага міні-музея Леаніда Чыгрына, шукаюць сабыя розныя сведчанні аб яго жыцці і творчасці. Такі цэнтр па вывучэнні здзейсненага ў літаратуры вядомым раманістам стане адзіным у свеце музеем Леаніда Чыгрына, лёс якога аднолькава прыналежаў тром культурам — таджыкскай, рускай і беларускай. Руплівае асінторфаўскае бібліятэкараў — магчымае аддаць земляку яго твар, зрабіць тое, што ў дачыненні да яго ў шматнацыянальным свеце варта было здзейсніць яшчэ пры жыцці тварца.

Раман СЭРВАЧ.